

มรดกโลกบ้านเชียง Ban Chiang A World Heritage in Thailand

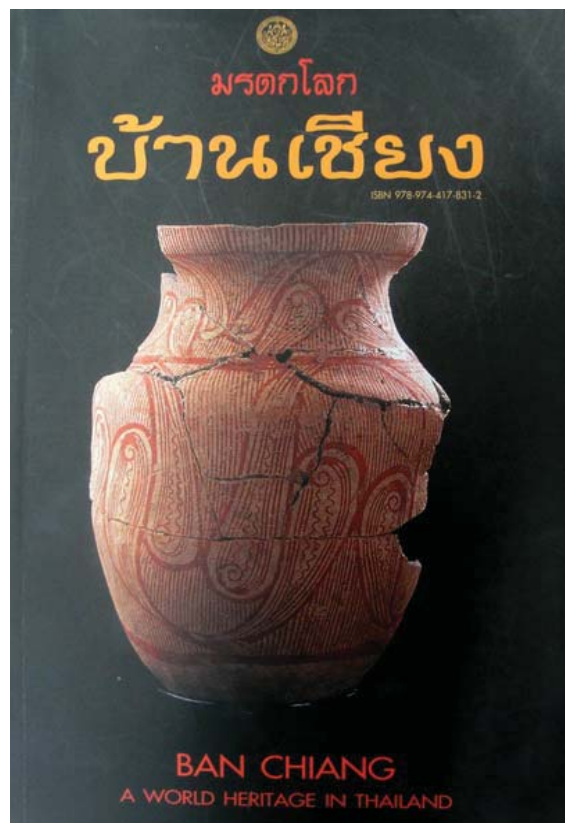
ระวีวรรณ ช่อมพฤกษ์

สค.ม.(สังคมวิทยา), รองศาสตราจารย์,

กองบริการการศึกษา,

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

E-mail: Crawewan@bunga.pn.psu.ac.th

รศ.สุรพล นาคะพินธุ และประยูร ไพบูลย์สุวรรณ. (2550). มรดกโลกบ้านเชียง **Ban Chiang A World Heritage in Thailand**. ISBN 978-974-417-831-2. กรมศิลปากร, สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ. 144 หน้า, ภาพสีประกอบ.

“มรดกโลกบ้านเชียง” จัดพิมพ์โดยกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม มีขนาดกะทัดรัด หน้าปกสีดำ โดยมีรูปภาพขณะดินเผาหลายเขียนสีแดงที่สวยงาม เป็นปกที่เด่น จากคำนำของนายจรัสร์ สังหิตกุล อธิบดีกรมศิลปากร ซึ่งแจ้งว่าการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้เป็นครั้งที่ 3 โดยงบประมาณส่วนหนึ่งของโครงการปรับปรุงแหล่งประวัติศาสตร์วัฒนธรรมเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภูมิภาคอินโดจีน: บ้านเชียง อย่างไรก็ตาม ข้อมูลการพิมพ์ปรากฏอยู่ในด้านหลังสุดของเล่ม ไม่มีข้อมูลว่าเป็นการพิมพ์ครั้งที่ 3 และชื่อผู้เขียนและเรียบเรียงก็ปรากฏอยู่ท้ายเล่มเช่นกัน ไม่ได้ติดอยู่ที่หน้าปกหนังสือแต่อย่างใด เป็นการขออนุญาตผู้เขียนมาตีพิมพ์อีกครั้งหนึ่ง โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมให้หนังสือมีความสมบูรณ์ถูกต้องตามเหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบัน

เนื้อหาภายในเล่ม เขียนในรูปของหัวข้อทั้งหมด 14 หัวข้อ และมีตัวอย่างโบราณวัตถุที่พบจากการขุดค้นแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง เนื้อหาแต่ละหัวข้อมีลักษณะการเขียนที่สรุปย่อจากความรู้อันหนึ่งๆ จากนักโบราณคดีและนักวิชาการจำนวนมากที่ได้ศึกษามาก่อนหัวข้อเหล่านี้ได้แก่

- แหล่งมรดกโลกบ้านเชียง
- บ้านเชียงในปัจจุบัน
- ประวัติของชุมชนบ้านเชียงในปัจจุบัน
- ประวัติการขุดค้นทางโบราณคดีที่บ้านเชียง
- อายุสมัยของวัฒนธรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านเชียง

แบบแผนการตั้งถิ่นฐานและลักษณะบ้านเรือนของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านเชียง

- วิถีชีวิตและลักษณะเศรษฐกิจ
- คนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านเชียง
- เทคโนโลยีบางประการ
- การทำภาชนะดินเผา
- การโลหกรรม
- ความหมายโดยสรุปของวัฒนธรรมบ้านเชียง

ความสำคัญของบ้านเชียงต่อความรู้เรื่องวัฒนธรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย

- วัฒนธรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย
- บ้านเชียงในฐานะแหล่งมรดกโลก
- พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเชียง

บ้านเชียงเป็นหมู่บ้านหนึ่งในเขตอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี นับเป็นแหล่งโบราณคดีที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างมาก บ้านเชียงมีชื่อเสียงเนื่องมาจากการมีภาชนะลายเขียนสีแดงที่งดงามมาก อีกทั้งอายุของสัมฤทธิ์และเหล็กที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก (ชาร์ลส ไฮแอม และรัชนี ทศรัตน์, 2542) บ้านเชียงเริ่มได้รับความสนใจมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2500 และมีการขุดหลายครั้งที่บ้านเชียง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2510, 2515, 2516 และปี พ.ศ. 2517-2518 กรมศิลปากรร่วมกับพิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย ดำเนินการขุดค้นครั้งใหญ่โดย นายพิสิฐ เจริญวงศ์ เป็นผู้อำนวยการฝ่ายไทย และนายเชสเตอร์ กอร์มิน เป็นผู้อำนวยการฝ่ายอเมริกัน (กรมศิลปากร, 2531) นำเสียดายที่แหล่งโบราณคดีจำนวนมากในบ้านเชียงและพื้นที่ใกล้เคียงได้ถูกชาวบ้านลักลอบขุด เพื่อค้นหาภาชนะดินเผาเขียนสีไปจำหน่ายให้นักสะสมโบราณวัตถุส่วนบุคคลทั้งชาวไทยและต่างชาติในช่วงทศวรรษ 2510

คุณค่าของหนังสือ “มรดกโลกบ้านเชียง” มีเนื้อหาครอบคลุมและเขียนสองภาษาคือ ไทย, อังกฤษ กล่าวได้ว่าเป็นการให้ความรู้โบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ของบ้านเชียงที่เหมาะสมทั้งกับประชาชนผู้สนใจโดยทั่วไป นักเรียน นักศึกษา และนักโบราณคดี นักมานุษยวิทยา ทั้งกายภาพและวัฒนธรรม รวมทั้งนักวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้มีภาพสีประกอบในทุกเนื้อหาแล้ว ยังมีตัวอย่างโบราณวัตถุที่พบจากแหล่งโบราณคดีบ้านเชียงอีก 23 รูป ทั้งภาชนะลายเขียนสีหลากหลายรูปแบบ กำไลสำริด กระดิ่งสำริด ภาชนะดินเผาสีดำมีลายขีด ช่วยทำให้หนังสือเล่มนี้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม หัวข้อที่ว่าด้วยประวัติการขุดค้นทางโบราณคดีที่บ้านเชียง (หน้า 28) ควรมีการสรุปในรูปแบบ

ของตารางเวลาที่ขุด สถานที่ ชื่อโครงการ หรือชื่อ นักวิชาการที่ขุด และข้อค้นพบ จะทำให้ผู้อ่านเห็นภาพ ชัดเจนขึ้น และสามารถเปรียบเทียบข้อมูลต่างๆ ได้ง่าย จากตาราง อนึ่งยังมีแหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ ในกลุ่มวัฒนธรรมบ้านเชียงอีกจำนวนมาก น่าจะรวบรวม ไว้ในเล่มนี้ด้วย นอกจากนี้ถ้าจะมีการพิมพ์ครั้งต่อไป น่าจะมีการรวบรวมรายชื่อหนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในเรื่องที่เกี่ยวกับบ้านเชียงทั้งหมด เพื่อประโยชน์ แก่นักวิชาการและผู้สนใจในการหาข้อมูลได้ง่ายขึ้นจาก แหล่งเดียว โบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย แม้ว่าจะมีการศึกษากันมากขึ้น แต่ก็ยังต้องมีการสำรวจ ขุดค้นศึกษาอีกมากทั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือและ ภาคอื่นๆ ของประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2531). *โบราณคดีสี่ภาค*. กรุงเทพฯ. กองโบราณคดี กรมศิลปากร.
- ชาร์ลส ไฮแอม และรัชนี ทศรัตน์. (2542). *สยามดึกดำบรรพ์ ยุคก่อนประวัติศาสตร์ถึงสมัยสุโขทัย*. กรุงเทพฯ: ริเวอร์บุ๊คส์.
- รัชนี บรรณานุกรม และอาณัติ บำรุงวงศ์. (2534). การสำรวจ แหล่งโบราณคดีกลุ่มวัฒนธรรมบ้านเชียง. *วารสาร ศิลปากร*, ปีที่ 34(5), 38-59.